VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2023

Česká komise pro UNESCO

Vznik: usnesením vlády ze dne 1. června 1994 č. 299

Statut: poslední aktualizace dne 2. listopadu 2021

Pozn.: Členské státy Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu dle článku VII Ústavy UNESCO zřizují ve svých zemích národní komise, které mají úlohu spojovacího orgánu pro všechny otázky, které jsou v zájmu UNESCO. Vzhledem k mezinárodně užitému termínu „komise“ nebyl název tohoto poradního pracovního orgánu vlády (PPOV) změněn na „radu“, ačkoliv se jedná o PPOV s časově neomezenou působností.

SHRNUTÍ

Česká komise pro UNESCO se v r. 2023 věnovala zejména aktuálním otázkám ve vztazích České republiky k UNESCO a tématům v oblastech působnosti UNESCO (vzdělávání, kultura, věda, komunikace) s celospolečenským dopadem. Na svých zasedáních se Komise zabývala mj. kandidaturou ČR do Výkonné rady UNESCO, přípravami 42. Generální konference UNESCO v listopadu 2023, jakož i tématem uměleckého a kulturního vzdělávání v kontextu 3. světové konference UNESCO o vzdělávání ke kultuře a umění či aspekty rozvoje a dopadů umělé inteligence. Předseda Komise se setkal k jednáním s ministry stojícími v čele resortů kultury a školství, mládeže a tělovýchovy. Členové Komise se aktivně zapojovali do aktivit programů UNESCO, jakými jsou např. Mezinárodní program geověd a geoparků či Program UNESCO pro řízení společenských přeměn (MOST), do jehož Mezivládní rady bylo Česko v roce 2023 opětovně zvoleno.

Komise přivítala nové zápisy, které se týkají ČR, na Seznam světového dědictví (*Žatec a krajina žateckého chmele*), Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva (*Znalosti, řemeslné techniky a dovednosti ruční výroby skla*) a do mezinárodního Registru Paměť světa (*Mollova mapová sbírka* a *Archiv Antonína Dvořáka*). V oblasti dokumentárního dědictví zprostředkovala Komise podání nominací *Rukopisné mapy a koncepty P. J. Šafaříka* a *Situační plány židovského osídlení jako doklad proměny postavení Židů v habsburské monarchii v 18. století*.

Komise rovněž podpořila zvolení ČR do Výkonného výboru pro mezinárodní kampaň za vytvoření Muzea Núbie v Asuánu a Národního muzea egyptské civilizace v Káhiře (na období 2023–25) a do Mezivládního výboru pro podporu návratu kulturních statků do země jejich původu nebo jejich restituci v případě jejich nelegálního přivlastnění („ICPRCP“) na období 2023–27 a přivítala i zařazení 200. výročí narození Bedřicha Smetany na seznam významných výročí spojených s UNESCO na roky 2024 a 2025.

Komise převzala morální záštitu nad 14 projekty souvisejícími s naplňováním cílů UNESCO a aktivně spolupracovala se Sítí přidružených škol UNESCO v ČR a dalšími partnery.

1. STATUTÁRNÍ OTÁZKY

1.1. Statut a Jednací řád

Česká komise pro UNESCO (dále jen „Komise“) byla ustavena na základě usnesení vlády ze dne 1. června 1994 č. 299 jako meziresortní poradní a koordinační orgán vlády pro záležitosti týkající se Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) v návaznosti na příslušná ustanovení Ústavy UNESCO a Charty národních komisí UNESCO.

Činnost Komise upravuje Statut a Jednací řád. Statut upravuje postavení, úkoly, složení a orgány Komise, jakož i postavení a úkoly Sekretariátu Komise. Jednací řád stanoví zásady zasedání Komise a jejích orgánů (Výkonného výboru a odborných sekcí). Platná verze Statutu je účinná ke dni 2. listopadu 2021. Platná verze Jednacího řádu je účinná ke dni 11. dubna 2017.

1.2. Členská základna

V souladu s čl. III a IV Statutu jsou členy Komise zástupci ministerstev a institucí, jež se aktivně podílejí na plnění programů UNESCO, zástupci české odborné veřejnosti, kteří jsou činní v oblastech aktivit UNESCO, a čestní členové. Členy Komise jmenuje a odvolává ministr zahraničních věcí s přihlédnutím k zajištění vyváženého zastoupení odpovídajícího hlavním programovým oblastem UNESCO, a to zejména na základě návrhů příslušných ministerstev a institucí. Funkční období členů Komise je čtyřleté. V souladu s čl. VI Statutu jmenuje a odvolává předsedu a místopředsedy Komise ministr zahraničních věcí.

K obnově mandátu celé Komise došlo ke dni 1. prosince 2023. Komise je tvořena 42 členy: 7 zástupců ministerstev, 21 zástupců institucí, 5 členů jmenováno *ad personam*, 8 čestných členů a vedoucí tajemník Sekretariátu Komise.

Předsedou Komise je prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc., místopředsedy JUDr. Ing. Martin Pizinger, MBA, a RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D.

Seznam všech členů Komise ke dni 11. ledna 2024 je uveden v Příloze 1.

2. SEKRETARIÁT KOMISE

Hlavním úkolem Sekretariátu Komise je zajišťovat provádění rozhodnutí přijatých Komisí a jejími orgány, poskytovat administrativní podporu a udržovat kontakty se Sekretariátem UNESCO v Paříži a s partnerskými národními komisemi. Sekretariát Komise je v souladu s usnesením vlády ze dne 12. června 1996 č. 328 začleněn do Odboru OSN a globálních otázek MZV. Sekretariát Komise byl ke dni 31. prosince 2023 tvořen třemi pracovníky: vedoucím tajemníkem České komise pro UNESCO, tajemnicí Sekretariátu Komise a asistentkou Sekretariátu Komise (sdílený úvazek v rámci sekretariátu Odboru OSN a globálních otázek).

3. ČINNOST KOMISE

Spolupráce České republiky s UNESCO, tj. provádění závazků vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v UNESCO a z jejího členství v mezinárodních úmluvách, jejichž depozitářem je generální ředitelka UNESCO, je prováděna a financována věcně příslušnými ministerstvy, případně dalšími orgány státní správy, v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění.

V roce 2023 se Komise nad rámec své standardní agendy věnovala zejm. podpoře kandidatury České republiky do Výkonné rady UNESCO a přípravám 42. zasedání Generální konference UNESCO v listopadu 2023. Tematicky se Komise zabývala mj. přípravou světové konference k otázkám kultury a uměleckého vzdělávání, která se měla sejít na konci roku v Abú Dhabí (*pozn. uskutečnila se až v únoru 2024*), a v této souvislosti vydala v červnu 2023 stanovisko k proměně vzdělávání s důrazem na umělecké vzdělávání. Ve druhé polovině roku probíhal proces obnovy složení Komise z důvodu ukončení stávajícího čtyřletého mandátu. Předseda Komise se dne 2. února 2023 setkal s ministrem kultury Martinem Baxou, dne 6. března 2023 s ministrem školství, mládeže a tělovýchovy Vladimírem Balašem a dne 12. června 2023 s jeho nástupcem Mikulášem Bekem.

3.1. Zasedání pléna Komise

V kalendářním roce 2023 se uskutečnilo jedno plenární zasedání, přičemž tradiční zasedání na závěr druhého pololetí bylo nahrazeno ustavujícím zasedáním Komise v novém složení v lednu 2024.

Komise se na svém plenárním zasedání dne 16. června 2023 věnovala zejména roli mládeže ve vztahu ke globálním otázkám a mezinárodním organizacím. Hlavním hostem zasedání byla Kristýna Bulvasová, jedna ze dvou účastnic již 8. ročníku Programu mladých delegátů ČR do OSN. Členové Komise ocenili pertinenci vybraných témat obou delegátek (transformace vzdělávání a genderová rovnost), poukazovali na význam propojení s existujícími iniciativami a platformami na lokální a mezinárodní úrovni a doporučili provázání s působením předchozích delegátů.

Plénum Komise bylo dále informováno o aktualitách ve vztahu České republiky k UNESCO a o dění v organizaci (zj. výstupy z 216. zasedání Výkonné rady a přípravy na návrat USA do UNESCO). Plenární zasedání rovněž vzalo na vědomí informace předsedů jednotlivých Sekcí a schválilo vypracování stanoviska Komise k reformě vzdělávání s důrazem na umělecké vzdělávání na základě podnětů Sekce pro kulturu a komunikaci a Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku a jeho zveřejnění na webových stránkách Komise, jakož i distribuci relevantním adresátům vhodnou formou.

3.2. Zasedání Výkonného výboru Komise

V souladu s čl. VII Statutu je Výkonný výbor subsidiárním orgánem Komise. Je složen z předsedy, prvního a druhého místopředsedy, vedoucího tajemníka, zástupců ministerstev a předsedů odborných sekcí Komise. Zasedání Výkonného výboru se konají dle potřeby, nejméně dvakrát ročně.

V roce 2023 se uskutečnila dvě zasedání Výkonného výboru, a to ve dnech 31. března a 6. října. Projednávána byla zejména standardní agenda spojená s činností Komise (aktuality Stálé delegace ČR při UNESCO, výsledky zasedání orgánů UNESCO a vybraných úmluv,

zasedání odborných Sekcí Komise, činnost Sítě přidružených škol UNESCO v ČR, udělované záštity a příprava plenárních zasedání Komise). Tématem byl rovněž harmonogram obnovy složení Komise a postavení site-manažerů památek Světového dědictví.

3.3. Zasedání odborných sekcí a ad hoc pracovních skupin Komise

V souladu s čl. VIII Statutu jsou odborné sekce poradními útvary Komise. Jsou složeny z členů Komise, kteří projeví zájem v dané sekci působit, jakož i z dalších odborníků, kteří nejsou členy Komise. Zasedání odborných sekcí se konají dle potřeby, zpravidla dvakrát ročně. K řešení konkrétních úkolů může sekce ustavit *ad hoc* pracovní skupiny.

V roce 2023 pokračovaly ve své činnosti tři odborné Sekce Komise:

(1) Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku;
(2) Sekce pro kulturu a komunikaci;
(3) Sekce pro životní prostředí.

V souladu s čl. VIII odst. 2 Statutu Komise jmenuje předsedy odborných sekcí předseda Komise na návrh Komise z řad jejích členů. V roce 2023 vykonávala funkci předsedkyně Sekce pro kulturu a komunikaci Mgr. Lenka Lázňovská, funkci předsedkyně Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D., a funkci předsedy Sekce pro životní prostředí PhDr. Ivan Rynda.

3.3.1. Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku

Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku se v roce 2023 sešla dvakrát. První zasedání proběhlo dne 20. dubna 2023 a bylo věnováno mj. hodnotám a cílům UNESCO ve vzdělávání ve vztahu k revizi českého kurikula a dopadům umělé inteligence na jednotlivce a společnost. Sekce byla dále seznámena s aktuálními informacemi o programu pro řízení společenských přeměn MOST (Management of Social Transformations). Na problematiku umělé inteligence navázala Sekce na svém druhém, otevřeném zasedání dne 28. listopadu 2023, v jehož rámci byl zorganizován kulatý stůl na téma „Rizika a příležitosti umělé inteligence“ za účasti pozvaných expertů (mj. J. Anděl, D. Černý, J. Holý). Účastníci zasedání podpořili myšlenku pokračování mezioborového dialogu na téma rizik a příležitostí AI za adekvátní podpory Komise.

3.3.2. Sekce pro kulturu a komunikaci

Sekce pro kulturu a komunikaci se v roce 2023 sešla dvakrát. Zasedání dne 28. března 2023 bylo svoláno ve formě kulatého stolu k tématu uměleckého a kulturního vzdělávání, a to v souvislosti s připravovanou 3. světovou konferencí UNESCO o vzdělávání ke kultuře a umění ve Spojených arabských emirátech. Přizvané odbornice (K. Klementová, M. Pastorová, L. Jagošová L. Haškovcová, K. Kalivodová) představily novinky a aktuální dění v oblasti uměleckého a kulturního vzdělávání v ČR, a to mj. roli oblasti Umění a kultura v revizi Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání, Kulturní kompetence, spolupráci škol, umělců a kulturních či paměťových institucí a potenciál a možnosti galerijní a muzejní pedagogiky pro 21. století. Na závěr zasedání Sekce zformulovala podnět ke stanovisku Komise, který byl projednán na plenárním zasedání v červnu 2023.

Druhé zasedání Sekce pro kulturu a komunikaci v roce 2023 se uskutečnilo dne 13. listopadu 2023 a bylo věnováno primárně novým zápisům ČR na reprezentativních seznamech UNESCO a návrhu Rámce UNESCO o kulturním a uměleckém vzdělávání (UNESCO Framework for Culture and Arts Education).

3.3.3. Sekce pro životní prostředí

Zasedání Sekce pro životní prostředí se uskutečnilo dne 5. října 2023. Předseda Sekce přednesl informaci o konsolidačních rozpočtových opatřeních (zejména změny daní a dotací) ve vztahu k ochraně životního prostředí, přírody a krajiny. Členové Sekce byli dále seznámeni s informacemi k tématům „EU Green Deal z pohledu možností kritických nerostných surovin" či „Vzdělávání pro udržitelný rozvoj v čase kurikulárních změn". Rovněž proběhla diskuse k Úmluvě o ochraně podvodního kulturního dědictví (2001) a zazněla prezentace k otázce pravidel financování filmového průmyslu s ohledem na podporu udržitelných projektů.

3.3.4. *Ad hoc* pracovní skupina k programu UNESCO Paměť světa

Ad hoc pracovní skupina k programu UNESCO Paměť světa, jehož cílem je zachování nejvzácnějšího dokumentárního dědictví lidstva a jeho zpřístupnění prostřednictvím moderních technologií, se v roce 2023 setkala na svém závěrečném zasedání dne 10. ledna. V návaznosti na zřízení Národního komitétu pro program Paměť světa při Ministerstvu kultury ČR byla činnost pracovní skupiny ukončena a zpracovávaná agenda, včetně Indikativního seznamu nominací dokumentárního dědictví pro zápis do mezinárodního Registru Paměť světa, byla postoupena Národnímu komitétu.

3.4. Záštity České komise pro UNESCO

Komise obdržela v roce 2023 celkem 15 žádostí o záštity České komise pro UNESCO, přičemž ve 14 případech tato záštita byla udělena na základě kladného stanoviska věcně příslušného resortu a po schválení členy Komise v souladu s Pravidly pro udělování záštit. V jednom případě záštita udělena nebyla z důvodu negativního stanoviska resortu. Přehled úspěšných žádostí za rok 2023 shrnuje tabulka v Příloze 2.

Na základě oslovení ze strany Ministerstva životního prostředí Komise rovněž podpořila podání nominace spisovatele a ilustrátora p. Jana Sováka na Cenu UNESCO Kalinga za popularizaci vědy (*pozn. cenu získala fyzička Ana María Cetto z Mexika*).

3.5. Spolupráce Komise se státními a nestátními organizacemi

V roce 2023 pokračovala úspěšná spolupráce Komise se společností L'Oréal Česká republika a Akademií věd ČR na programu L'Oréal – UNESCO „Pro ženy ve vědě" v rámci 17. ročníku stipendijního projektu pro ČR, jehož cílem je podpořit vědeckou kariéru žen v ČR. Tři vědkyně, které svými projekty z oblasti medicíny, genetiky a studia nových materiálů nejvíce oslovily porotu, si mezi sebou rovným dílem rozdělily 600 tisíc korun a získaly i podporu v medializaci své práce.

Komise tradičně podpořila i aktivity Klubu ekologické výchovy (KEV). V roce 2023 byla vypsána literární, výtvarná a fotografická soutěž s názvem „Příroda a člověk utvářejí světové i národní dědictví". Vyhlášení výsledků se uskutečnilo dne 14. června 2023 v Černínském paláci. KEV dále r. 2023 realizoval projekt ke 30. výročí zápisu Prahy na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a tradiční soutěž škol o přiznání titulu Škola udržitelného rozvoje na období 2023–2025.

Klub pro UNESCO Kroměříž se v r. 2023 soustředil na organizaci aktivit ve znamení 25. výročí zápisu zahrad a zámku v Kroměříži na Seznam světového dědictví UNESCO. V květnu 2023 se ve spolupráci s Národním památkovým ústavem (NPÚ) uskutečnila

mezinárodní konference „Zahradní a krajinné umění v památkách zapsaných na Seznam světového dědictví“. V červnu 2023 se u příležitosti výročí konalo ve Sněmovním sále Arcibiskupského zámku slavnostní setkání a byla zahájena doprovodná výstava.

3.6. Výstupy Komise

Komise sama nedisponuje prostředky pro vlastní publikační činnost, její prezentace na internetu je součástí webových stránek MZV[1]. V roce 2023 zde byly mj. umístěny informace o nových zápisech ČR na reprezentativních seznamech UNESCO. V souladu se závěry červnového plenárního zasedání zde bylo v červnu 2023 zveřejněno i stanovisko Komise k proměně vzdělávání s důrazem na umělecké vzdělávání.

Dne 10. května 2023 byla Komisí schválena *per rollam* Výroční zpráva České komise pro UNESCO za rok 2022. Výroční zpráva byla předložena pro informaci vládě České republiky a umístěna na webových stránkách MZV.

V návaznosti na zápis Žatce a krajiny žateckého chmele na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví vystoupil předseda Komise dne 18. září 2023 v pořadu České televize Události, komentáře. Rovněž poskytl rozhovor pořadu ArtZona ČT, který byl taktéž věnován zápisům na seznamy UNESCO, jakož i jejich širším souvislostem, a vysílán byl dne 31. října 2023.

3.7. Rozdělení dotací ze státního rozpočtu

Komise se na rozdělování dotací ze státního rozpočtu nepodílí.

[1] https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_mezinarodnich_organizacich/unesco/ceska_komise_pro_unesco/index.html

4. ČINNOST V PROGRAMOVÝCH OBLASTECH UNESCO

4.1. Činnost v oblasti kultury

V souladu s § 25 zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, v platném znění, pokračovalo Ministerstvo kultury (MK) v rámci své působnosti v plnění mnohostranných mezistátních smluv, jejichž depozitářem je generální ředitelka UNESCO, a v plnění závazků vyplývajících z členství v UNESCO, včetně obesílání důležitých zasedání mezivládních výborů a valných shromáždění smluvních stran kulturních úmluv, jež ČR ratifikovala.

4.1.1. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (1972)

V září 2023 proběhlo 45. rozšířené zasedání Výboru pro světové dědictví v Rijádu v Saúdské Arábii. Česká republika zopakovala úspěch z minulých let, neboť se jí podařilo zapsat na Seznam světového dědictví revidovanou nominaci *Žatec a krajinu žateckého chmele*, která byla oproti první verzi rozšířena o venkovskou komponentu s chmelnicemi. Stala se sedmnáctou památkou ČR na tomto prestižním seznamu.

V roce 2023 byly také odevzdány dotazníky 3. cyklu periodického reportingu o naplňování Úmluvy o světovém dědictví na národní úrovni a o stavu památek světového dědictví v ČR. Dotazníky, jejichž cílem bylo detailně zhodnotit aktuální stav zachování těchto památek, byly vypracovány správci památek světového dědictví pod koordinací NPÚ a MK, s dílčími příspěvky Ministerstva životního prostředí (MŽP) a Agentury ochrany přírody a krajiny ČR k tématům světového přírodního dědictví. Konzultace poskytlo rovněž Ministerstvo pro místní rozvoj ve věci turismu a Ministerstvo zemědělství k otázce gesce za Mezinárodní smlouvu o rostlinných genetických zdrojích pro výživu a zemědělství (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture - ITPGRFA).

V roce 2023 proběhla dvě společná setkání správců památek světového dědictví (tzv. *site manažerů*) se zástupci MK, NPÚ, MZV, MŽP, MŠMT ad. Cílem byla především osobní výměna zkušeností a informací při správě a péči o světové dědictví v ČR. Účastníci se dozvěděli o probíhajících a plánovaných prezentačních projektech, spolupráci s dětmi a mládeží apod. Site-manažeři se dohodli na potřebě společné reprezentace svých potřeb a názorů, optimálně ve formě sdružení site-manažerů památek světového dědictví v ČR; k vlastnímu ustavení takové platformy ale v roce 2023 ještě nedošlo.

V rámci interního připomínkovacího řízení MK proběhla revize formuláře k zařazení lokality/památky na Indikativní seznam ČR, do které byli zapojeni zástupci NPÚ i Českého národního komitétu Mezinárodní rady památek a sídel (ČNK ICOMOS). Byla vytvořena finální verze formuláře, který bude sloužit v r. 2024 k sestavení nového Indikativního seznamu památek ČR k zápisu na Seznam světového dědictví.

V roce 2023 proběhly rovněž oslavy dvou kulatých výročí zápisů na Seznam světového dědictví, jejichž pořadatelům byl poskytnut příspěvek z Programu podpory pro památky světového dědictví. V květnu to byla série aktivit při příležitosti 25. výročí zápisu *Zahrad a zámku v Kroměříži*, z nichž největší byla mezinárodní konference *Historické zahrady Kroměříž 2023* ve dnech 25. a 26. května 2023. Akci organizoval Klub pro UNESCO Kroměříž spolu s NPÚ. V polovině srpna 2023 zajistilo Město Třebíč s řadou partnerů bohatý týdenní program oslav 20. výročí zápisu lokality *Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa*.

4.1.2. Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (2003)

ČR zaznamenala ve sledovaném období úspěch i v rámci této Úmluvy, neboť na Reprezentativní seznam byla v prosinci 2023 na 18. zasedání Mezivládního výboru v Kasane v Botswaně zapsána nadnárodní nominace *Znalosti, řemeslné techniky a dovednosti ruční výroby skla*. Společně ji připravila ČR, Finsko, Francie, Maďarsko, Německo a Španělsko. V ČR přípravu nominace koordinovalo Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. Během tohoto zasedání byla Česká národopisná komise v kompetitivní volbě zvolena do Evaluačního orgánu Úmluvy.

V listopadu 2023 se sešli zástupci MK, Národního ústavu lidové kultury (NÚLK), Ústavu evropské etnologie FF MU, Národního muzea v přírodě, Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (NIPOS), Národního zemědělského muzea a regionálních pracovišť pověřených péčí o tradiční lidovou kulturu a nositelé živých tradic, aby v rámci kulatého stolu prodiskutovali několik zásadních témat spojených s inventarizací živých tradic a s úpravou národního seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury v ČR.

Rovněž v listopadu 2023 proběhlo za účasti ministra kultury slavnostní setkání k 20. výročí přijetí Úmluvy. Přineslo ohlédnutí za uskutečněnými projekty, rozvojem spolupráce veřejné správy, výzkumných, vzdělávacích a paměťových institucí, nevládních organizací a nositelů živých tradic v ČR i na mezinárodním poli.

4.1.3. Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005)

UNESCO pokračovalo v organizaci mnoha iniciativ a programů v digitálním prostoru. ČR opět přispěla do Fondu pro kulturní rozmanitost péčí Ministerstva kultury dobrovolným příspěvkem, čímž se zařadila po bok ostatních států EU. Fond je určen na pomoc konkrétním věcným projektům ze zemí s méně rozvinutou kulturní infrastrukturou, které jsou zasílány Mezivládnímu výboru pro ochranu a podporu rozmanitosti kulturních projevů. ČR se aktivně účastnila 16. zasedání Mezivládního výboru pro ochranu a podporu rozmanitosti kulturních projevů i 9. konference stran Úmluvy 2005.

V roce 2023 také pokračovala příprava návrhu na legislativní ukotvení statusu umělce.

4.1.4. Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (1970)

Zásadním krokem ve vztahu k dané Úmluvě bylo rozhodnutí o podání kandidatury a následné zvolení ČR do Restitučního výboru (ICPRCP) na období 2023–2027.

K úspěšné implementaci Úmluvy 1970 přispělo i uzavření dohody mezi MK, NPÚ a Policií ČR, která má za cíl výrazně zrychlit a zjednodušit proces navracení nezákonně vyvezených kulturních statků. Dohoda stanovuje pravidla pro výměnu informací, společné postupy a úkoly jednotlivých složek Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví ČR, což usnadní boj proti nelegálnímu obchodování s kulturním dědictvím.

4.1.5. Haagská úmluva o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (1954) a její dva protokoly (1954, 1999)

MK i v roce 2023 zaslalo dobrovolný příspěvek do Fondu na ochranu kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu, který byl zřízen, aby umožnil poskytování finanční nebo jiné pomoci při vytváření opatření a ustanovení na ochranu kulturních statků v době míru (např.

zpracování žádostí o zvýšenou ochranu památek, zajištění odborných misí, konzultací atd.). Finanční pomoc z Fondu je také možné využít při zajištění urgentních či dočasných opatření na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu nebo jejich rehabilitace po jeho skončení.

Po osmi letech skončil mandát ČR ve Výboru na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, ČR se ale dále v této oblasti angažuje, především na Ukrajině, kde od roku 2023 připravuje projekty arteterapie ve Lvově a využití mobilních kontejnerů pro digitalizaci dokumentárního dědictví.

4.1.6. Český komitét Modrého štítu a Český výbor ICOM

V průběhu roku byly na mezinárodních konferencích doma i v zahraničí (Japonsko, Jižní Korea, Norsko) členy Českého výboru ICOM prezentovány výsledky 26. generální konference Mezinárodní rady muzeí ICOM Praha 2022, nad kterou převzala Komise záštitu.

Český výbor ICOM se aktivně zapojil do pomoci Ukrajině. V úzké spolupráci s MK zajišťoval projekt Podpora kulturnímu dědictví Ukrajiny ohroženého ruskou agresí, jehož obsahem byla distribuce pomoci kulturnímu dědictví na Ukrajině. Do pomoci Ukrajině v oblasti kultury se aktivně zapojily také Národní muzeum, Národní knihovna ČR a Národní archiv ČR.

Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s., ve spolupráci s Národním muzeem, Českým komitétem Modrého štítu (ČKMŠ) a dalšími partnery pod záštitou Komise a s finanční podporou MK ČR zorganizovala mezinárodní konferenci s názvem Muzeum a změna VI/The Museum and Change VI. V pořadí již šestý ročník akce tentokrát s podtitulem Strategie, trendy, vize a nové pohledy proběhl ve dnech 24. - 25. října 2023 v prostorách Nové budovy Národního muzea. Konference byla rozdělena do 5 tematických bloků, v rámci nichž vystoupilo 37 přednášejících z ČR, Slovenska, Ukrajiny, Německa, Rakouska, Řecka a Kamerunu. Přihlášeno bylo celkem 218 účastníků a setkání se stalo hlavním tématem Věstníku AMG č. 6/2023 i jeho speciální přílohy. Samostatným blokem Ochrana kulturního a přírodního dědictví se na konferenci podílel i ČKMŠ. Zaznělo v něm deset referátů, mezi nimiž vedle shrnutí působnosti UNESCO v oblasti ochrany kulturního a přírodního dědictví byly předneseny také zprávy o činnosti Modrého štítu v ČR, na Slovensku, v Německu a byly představeny zkušenosti z řešení krizových situací, jakož i nové trendy. Kromě technických inovací byly přiblíženy odpovídající reakce na útoky klimatických aktivistů v muzeích nebo postupy při pátrání po předmětech kulturní a historické hodnoty z pohledu Policejního prezidia Policie ČR. Velký zájem vzbudily také informace o kulturním a historickém dědictví na válečné linii z úst ukrajinských kolegů, stejně tak i zpráva o pomoci Národního muzea při obnově kulturního dědictví ve válkou zasažené Sýrii a Afghánistánu.

ČKMŠ pokračoval v roce 2023 v cyklu k digitální bezpečnosti přednáškou Bezpečné chování paměťových institucí v kyberprostoru III uspořádanou ve spolupráci s CESNET 14. března v Technickém muzeu v Brně.

4.1.7. Výročí UNESCO

Program Výročí UNESCO se od roku 1952 podílí na připomínání historických událostí a významných osobností členských států. V roce 2023 rozhodla 42. Generální konference UNESCO zařadit do kalendáře významných výročí 200. výročí narození Bedřicha Smetany.

4.2. Činnost v oblasti vzdělávání

4.2.1. Implementace Cíle udržitelného rozvoje č. 4 – kvalitní vzdělávání

Česká republika nadále klade klíčový důraz na agendu udržitelného rozvoje v oblasti vzdělávání. Vzdělávací systém ČR považuje rovný přístup ke vzdělávání za svou prioritu, čemuž odpovídá také akcentace této problematiky v soustavě strategických dokumentů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Zásadním strategickým dokumentem pro oblast vzdělávací politiky je Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (Strategie 2030+), která reflektuje a akcentuje hlavní úkoly Cíle udržitelného rozvoje č. 4.

V prosinci 2023 byl vládou České republiky schválen koncepční plán pro modernizaci školství na další čtyřleté období – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027, který navazuje na Strategii 2030+. Jedním z jeho hlavních cílů je změna oborové struktury středních škol a posílení všeobecného vzdělávání. Prioritou je nadále snižování nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání. V rámci průřezových opatření jsou akcentována témata jako vzdělávání pro udržitelnost, digitální vzdělávání a umělá inteligence ve vzdělávání, vzdělávání žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka či well-being, duševní zdraví a bezpečné prostředí na školách včetně podpory pohybových aktivit. Tento dokument obsahuje doporučení pro výše zmíněné oblasti na úrovni MŠMT, municipalit a škol. Dalším dokumentem, který je pro oblast udržitelného vzdělávání relevantní, je Akční plán na léta 2022–2025 ke Státnímu programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálnímu poradenství na léta 2016–2025. Ten obsahuje celou řadu opatření, která slouží k dalšímu rozvoji vzdělávání pro udržitelnost ve vzdělávací soustavě ČR.

V roce 2022 byly vydány Hlavní směry revize rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), které se staly základem pro práci Národního pedagogického institutu České republiky (NPI ČR) na revizi kurikula. Počátkem roku 2023 bylo dopracováno a poradou vedení MŠMT schváleno doplňující technické Zadání pro NPI ČR, které některé aspekty revize RVP ZV více konkretizovalo a upřesňovalo. V závěru roku 2023 předložil NPI ČR ministerstvu první draft revidovaného RVP ZV, který byl posouzen nejen samotným ministerstvem, ale také odbornými konzultanty. Na základě tohoto posouzení zvláště z pohledu dodržení jednotlivých zadání z Hlavních směrů revize RVP ZV a Zadání pro NPI ČR bude draft upraven a předán k veřejné konzultaci, která bude probíhat v roce 2024.

Přístup k bezplatnému, rovnému a kvalitnímu primárnímu a sekundárnímu vzdělávání v ČR

Rovný přístup ke vzdělávání je zakotven ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., v paragrafu 2 (Zásady a cíle vzdělávání), který zaručuje bezplatné základní a střední vzdělávání státních občanů ČR nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí. Tento paragraf v odst. 1 písm. a) rovněž uvádí, že rovný přístup ke vzdělání má každý státní občan ČR nebo jiného členského státu EU, a to bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana.

Dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami jsou na základě doporučení školského poradenského zařízení a písemného informovaného souhlasu zákonných zástupců bezplatně poskytována podpůrná opatření, jež slouží k zajištění individuálního a rovného přístupu při inkluzívním vzdělávání v běžných školách. MŠMT se

zaměřuje na to, aby byl přístup ke vzdělávání zajištěn spravedlivě, bez ohledu na etnicitu, původ a socio-ekonomické nebo zdravotní znevýhodnění.

Aktuálně probíhá podpora škol prostřednictvím Operačního programu Jan Amos Komenský. V květnu 2022 byly vyhlášeny výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I a Šablony pro SŠ a VOŠ I, v jejichž rámci mohou školy čerpat finanční prostředky na personální podporu, vzdělávání a spolupráci pracovníků, inovativní vzdělávání, podporu dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem či odborně zaměřená tematická a komunitní setkávání. Pilotně je ověřován model institucionalizace podpůrných pedagogických pozic (školních psychologů a školních speciálních pedagogů) v běžných základních školách, od 1. ledna 2025 se předpokládá přechod na financování ze státního rozpočtu.

Národní pedagogický institut ČR realizuje kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a metodickou podporu škol. Vznikla např. publikace Desatero úspěšné práce s heterogenní třídou. Dále je obsahově rozvíjena webová aplikace určená pedagogům i nejširší veřejnosti https://zapojmevsechny.cz/.

V roce 2023 pokračovala realizace revidovaného systému podpory vzdělávání dětí a žáků cizinců. Povinnost poskytovat jazykovou podporu dětem s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka v povinném předškolním vzdělávání je nově součástí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Cizinci mají nárok na jazykovou podporu v českém jazyce, která je poskytována přímo v mateřské škole v posledním povinném roce před nástupem do povinné školní docházky. Nárok na jazykovou podporu pro začlenění do základního vzdělávání má nově příchozí cizinec. Rozsah podpory je minimálně 100 hodin, maximálně 200 hodin. Jazyková příprava je bezplatná a je poskytována přímo v kmenové škole nebo ve škole, která je v rámci určitého území pro tuto přípravu určena. Žák se účastní jazykové přípravy dopoledne a je z výuky ostatních předmětů uvolněn, případně odpoledne. Jazyková příprava probíhá zpravidla prezenční formou, některé školy ji poskytují také formou distanční výuky. Revidovaný systém prokázal svoji plnou funkčnost při poskytování jazykové přípravy v situaci, kdy se skokově zvýšil počat žáků cizinců z Ukrajiny. Obdobný systém škol určených pro jazykovou přípravu byl v roce 2022 zaveden i ve středním vzdělávání.

Další důležitou oblastí, které věnuje v rámci inkluzivního vzdělávání MŠMT velkou pozornost, je podpora sociálně znevýhodněných romských žáků. Mezi klíčové dotační tituly MŠMT v této oblasti patří například dotační podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol. Cílem je podpořit romské žáky/studenty ve studiu, zlepšit jejich vzdělávací výsledky, zamezit jejich předčasným odchodům ze vzdělávání. V roce 2023 bylo takto podpořeno 24 škol, což představuje cca 353 žáků a studentů.

Předmětem dalšího dotačního titulu je podpora integrace romské menšiny. MŠMT pomocí tohoto programu podporuje vzdělávání romských dětí a žáků, kteří přicházejí z nerovného prostředí, ve kterém jim hrozí nejen sociální vyloučení, ale také nerovné šance pro získání kvalitního vzdělání. Cílem programu je zajištění základních podmínek pro rozvoj společného vzdělávání romských žáků v hlavním vzdělávacím proudu prostřednictvím projektů, které podporují předškolní vzdělávání romských dětí, zvyšují jejich účast v předškolním vzdělávání i připravenost na úspěšné zahájení školní docházky, podporují spolupráci rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání, přispívají k úspěšnému vzdělávání romských žáků na základní škole a působí preventivně proti předčasnému ukončování vzdělávání romských žáků, podporují úspěšný přechod romských žáků základních škol na střední školy

a napomáhají úspěšné integraci romských a ostatních dětí a žáků prostřednictvím volnočasových aktivit.

Dotační výzva má čtyři podporované tematické okruhy:
a) Předškolní vzdělávání
b) Spolupráce rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání
c) Vzdělávání romských žáků na základní škole a podpora úspěšného přechodu na střední školu
d) Volnočasové aktivity pro romské děti a žáky
V roce 2023 bylo podpořeno 24 projektů v celkové výši 12 875 000 Kč.

Programem dotační podpory školního stravování sociálně znevýhodněných žáků základních škol se podporují hlavně rodiny samoživitelů nebo rodiny, které se ocitly dlouhodobě v nepříznivé finanční situaci a velice těsně nesplňují podmínky pro pobírání dávek v hmotné nouzi. Cílem je zabezpečení pravidelné stravy pro žáky, ale i zlepšení jejich podmínek pobytu ve škole. V roce 2023 bylo na program vyčleněno 100 mil. Kč.

Přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči

Česká republika klade velký důraz na implementaci konkrétních kroků pro naplňování tohoto cíle. Školský zákon stanovuje povinnost bezúplatně zařadit přednostně do předškolního vzdělávání děti ve věku 5 let, které v následujícím roce začnou realizovat povinnou školní docházku. Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let, nejdříve pak od věku dvou let, přičemž ty nemají na přijetí do mateřské školy právní nárok.

Zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání od 5 let dítěte si klade za cíl podpořit co nejspravedlivější startovní podmínky žáků a jejich dobrou přípravu na vstup do primárního vzdělávání. Dalším z kroků je soustavné budování a navyšování kapacit mateřských škol v regionech a lokalitách s nedostatkem míst, a to jak prostřednictvím národních, tak i ESIF zdrojů.

Znalosti týkající se udržitelného rozvoje, lidských práv, genderové rovnosti a konceptu globálního občanství

Záměrem ČR je zajistit, aby všichni občané měli znalosti týkající se udržitelného rozvoje, lidských práv, genderové rovnosti a konceptu globálního občanství. ČR a MŠMT přistupují k plnění tohoto kroku zejména skrze rámcové vzdělávací programy.

V aktuálně probíhající revizi rámcových vzdělávacích programů jsou témata jako aktivní občanství, obhajování a dodržování lidských práv a svobod, hodnotové vzdělávání v oblasti svobod, tolerance, odpovědnosti a spravedlnosti průřezovými tématy celého kurikula. Je kladen důraz na vzdělávání v souvislostech a vytváření postojů na základě sdílených hodnot. Témata z oblasti udržitelného rozvoje jsou explicitně zapracována v klíčových kompetencích občanských.

4.2.3. Katedry UNESCO

Program UNITWIN/UNESCO Chairs vznikl v roce 1992 a spočívá v zakládání kateder UNESCO a sítí UNITWIN mezi institucemi vysokoškolského vzdělávání. V současnosti existuje po celém světě více než 830 kateder UNESCO a programů spolupráce UNITWIN v téměř 120 státech.

Jedinou Katedrou UNESCO v České republice pro oblast muzeologie je Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví, která vznikla v roce 1994 a která je nedílnou součástí Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a je také z jejího rozpočtu plně financována. Katedra se tematicky věnuje teoretické a aplikované muzeologii a muzeologické péči o archeologické památky. Vedoucím katedry je prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D. Činnost katedry řídí Rada, jejímiž členy jsou zástupci Masarykovy univerzity, Komise a hostující zahraniční profesoři.

4.2.5. Síť přidružených škol UNESCO

Síť přidružených škol UNESCO (UNESCO Associated Schools Network, dále jen „Síť“) vznikla v roce 1953 a dnes sdružuje více než 12 tisíc vzdělávacích institucí ve 182 zemích světa, od mateřských po vyšší odborné školy. Všechny tyto školy vedou své žáky a studenty ke čtyřem základním pilířům vzdělávání, definovanými Mezinárodní komisí pro vzdělávání ve 21. století: učit se vědět, učit se konat, učit se být a učit se žít spolu. Hlavním cílem projektu je *„zlepšovat kvalitu vzdělávání pro všechny a přispívat k rozvoji lepšího porozumění mezi dětmi a mladými lidmi celého světa a tím přispívat k pevnému a trvalému míru“*. Přidružené školy UNESCO se v rámci své činnosti zabývají třemi prioritními tématy: (1.) celosvětové občanství a kultura míru a nenásilí, (2.) udržitelný rozvoj a udržitelný životní styl, (3.) mezikulturní učení, podpora kulturní rozmanitosti a kulturního dědictví.

ČR (tehdy ČSSR) se do celosvětového projektu Sítě přidružených škol UNESCO zapojila již v roce 1966 a v současnosti je členem Sítě v ČR 54 základních, základních uměleckých, středních, středních odborných a vyšších odborných škol. Aktivity jednotlivých zapojených škol jsou velmi různorodé. Věnují se nejen vlastním dlouhodobým víceoborovým projektům v rámci uvedených tří prioritních oblastí, ale pořádají také Týden škol UNESCO, který je zaměřený na společně vybraná témata související mj. s mezinárodními roky a dny vyhlašovanými OSN nebo UNESCO. Ve školním roce 2022/2023 byly tématy Týdne škol UNESCO *Světový den poezie*, *Mír, lidská práva včetně práv migrant* a *Kulturní a přírodní památky ČR na Seznamu světového dědictví UNESCO*.

Výkonným orgánem Sítě v ČR je tzv. Koordinační tým, který je složen z deseti volených zástupců škol, národního koordinátora a zástupce MŠMT. Zástupci škol jsou do týmu voleni během Valného shromáždění na tři roky. Předseda Koordinačního týmu je zároveň zástupcem Sítě v Komisi. Úlohu národního koordinátora Sítě plní Sekretariát Komise, který rovněž spravuje webovou stránku www.skoly-unesco.cz.

Jednou ročně se koná tzv. Valné shromáždění, kterého se účastní zástupci všech škol sdružených v Síti v ČR. Valné shromáždění určuje směřování Sítě pro příslušný školní rok a stanovuje střednědobý výhled. Valné shromáždění dále rozhoduje o přijímání nových škol, volí členy Koordinačního týmu a slouží také k výměně zkušeností a informací mezi jednotlivými členy Sítě. Již 29. zasedání Valného shromáždění se uskutečnilo ve dnech 25. a 26. září 2023 v Ostravě. Zasedání organizovala Obchodní akademie a Vyšší odborná škola sociální Ostrava-Mariánské Hory ve spolupráci se Sekretariátem Komise a s podporou Moravskoslezského kraje. Během zasedání byla přijata témata Týdne škol UNESCO pro školní rok 2023/2024: *Hate speech a mediální výchova*, *200. výročí narození Bedřicha Smetany* a *Voda*, k nimž zazněly inspirativní přednášky přizvaných odborníků. Dále byl zvolen Koordinační tým na období 2023–2026 a vysloven souhlas s přijetím Základní školy Jana Jakuba Ryby z Rožmitálu pod Třemšínem do Sítě.

Žáci a studenti ze škol Sítě se v roce 2023 zapojili do kreativní soutěže *Poezie kolem mě, poezie ve mně* uspořádané Sekretariátem Komise. Hlavním tématem byl Světový den poezie (21. března) ve vztahu k přírodnímu a kulturnímu dědictví, přičemž účastníci ve svých příspěvcích měli dokázat obě témata propojit ve vlastním autorském pohledu. Soutěžní práce musely být v audiovizuálním formátu a jejich vyhodnocení provedla šestičlenná odborná porota. Autoři oceněných děl s doprovodem byli pozváni na slavnostní vyhlášení v Černínském paláci, které se uskutečnilo dne 16. června 2023.

4.3. Činnost v oblasti přírodních věd

4.3.1. Mezivládní program Člověk a biosféra (MaB)

Ministerstvo životního prostředí připravilo a na jednání se zástupci Biosférických rezervací představilo plán na celkový restart agendy Program Člověk a biosféra (MaB). V návaznosti na toto jednání byl finalizován statut nového národního komitétu (ČNK), který bude nově ukotven v gesci MŽP v pozici poradního orgánu ministra. První zasedání nového ČNK MAB se očekává v prvním pololetí roku 2024.

4.3.2. Aktivity související s lokalitou přírodního světového dědictví UNESCO Jizerskohorské bučiny, součástí nadnárodní památky světového dědictví *Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy*

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) připravila odborné podklady pro 3. cyklus pravidelného podávání zpráv o stavu světového dědictví, a to v rámci jak ČR (koordinátor NPÚ), tak nadnárodní sériové památky světového dědictví *Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy* (koordinátor koordinační středisko lokality *Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy* Brusel a E.C.O Institut für Ökologie Klagenfurt). AOPK ČR se podílela na přípravě metodiky pro vyhlašování obou typů ochranných pásem lokality *Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy* (koordinátor Mezinárodní unie ochrany přírody/IUCN) a také se podílela na činnosti pracovní skupiny pro řízení a financování sekretariátu uvedené lokality. V dubnu proběhla exkurze pracovníků Regionálního pracoviště Liberec, zajišťujícího terénní péči o národní přírodní rezervaci Jizerskohorské bučiny, do lokality *Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy* na Slovensku, zaměřená na vzájemnou výměnu zkušeností, zejména z péče o přírodní a přírodě blízké/dlouhověké bukové lesy (ekosystémový přístup) a z informování, vzdělávání a výchovy široké veřejnosti a cílových skupin obyvatelstva a získávání jejich podpory. AOPK ČR rovněž podpořila výrobu foukaných vánočních ozdob s tématikou Jizerskohorských bučin (propojení nehmotného světového dědictví a přírodní lokality světového dědictví UNESCO).

4.3.3. Rada národních geoparků

Rada národních geoparků je poradním orgánem ministra životního prostředí, který zajišťuje kromě stimulace a koordinace rozvoje a kvality národních geoparků také implementaci cílů Globálních geoparků UNESCO v ČR v rámci Mezinárodního programu geověd a geoparků. V současnosti je v ČR jediný Globální geopark UNESCO Český ráj a deset národních geoparků: Egeria, Železné hory, Kraj Blanických rytířů, Podbeskydí, Ralsko, Vysočina, Broumovsko, Barrandien, Krajina břidlice a Královská Šumava.

Předsedkyní Rady je členka Komise doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D.

Jarní zasedání Rady proběhlo ve dnech 17. - 18. dubna 2023 v Národním geoparku Krajina břidlice za účasti zástupce Geoparku Malé Karpaty (SR). Podzimní zasedání se konalo 7. listopadu v Praze, v prostorách agentury CzechTourism, jejíž ředitel dr. Reismüller se zúčastnil zahájení. Byla dohodnuta konkrétní spolupráce v oblasti udržitelnosti cestovního ruchu. Na základě podkladů z revalidačního řízení bylo ministru životního prostředí doporučeno recertifikovat Národní geopark Egeria na další čtyři roky**.** Na tomto zasedání byl online přítomen i zástupce Meziresortní komise Sítě geoparků Slovenské republiky, byly zhodnoceny první kroky česko-slovenské spolupráce při evaluačních a revalidačních řízeních a řešena příprava setkání zástupců národních rad geoparků zemí V4 v rámci českého předsednictví tohoto uskupení (v květnu 2024 v Příbrami, v Národním geoparku Barrandien).

V březnu proběhlo na úřadě Středočeského kraje setkání Asociace krajů a MŽP, za účasti zástupců Rady národních geoparků a Asociace geoparků, jehož tématem bylo zajištění systémové podpory národních geoparků ze strany MŽP. Následně se podařilo uzavřít memorandum s Královéhradeckým, Libereckým a Středočeským krajem o systematické podpoře financování geoparků na území těchto krajů. MŽP podpořilo realizaci tří studií s geologickou tématikou za účelem podpory popularizace geologie v národních geoparcích. Také byl zahájen první projekt geologických prací v Národním geoparku Podbeskydí.

V květnu 2023 se zástupci Globálního geoparku UNESCO Český ráj a Národního geoparku Broumovsko i předsedkyně Rady zúčastnili setkání národních rad geoparků zemí V4 v Banské Štiavnici (slovenské předsednictví), kde došlo k podpisu memoranda o spolupráci a konkretizaci témat spolupráce. V červnu se v Bratislavě na MŽP SR odehrála schůzka k předání předsednictví V4 v oblasti geoparků. V září byl v Žilině uspořádán seminář na téma revalidace národních geoparků, kde byly sdíleny české zkušenosti a došlo také k dohodě o českém mentoringu při revalidaci čtyř slovenských národních geoparků. Následně se v Beskydech konal Československý otevřený geologický kongres, jehož součástí byla i sekce pro geoparky.

Po celý rok probíhala podpora vzdělávání zaměřeného na geoparky, výklad geologického dědictví a geoturismus v prezenční i online formě. Např. na Univerzitě Hradec Králové na Fakultě informatiky a managementu tato témata představují součást osnov studijního programu Katedry rekreologie a cestovního ruchu a studentům jsou umožněny praxe i pracovní stáže v českých i zahraničních geoparcích. Tato univerzita dokončila projekt TAČR pro usměrňování návštěvnosti z přetížených lokalit mj. na turisticky nedoceněné geostezky a geolokality Národních geoparků Český ráj, Železné hory a Broumovsko, hlavním výsledkem je mobilní aplikace Toursman. V září byla v prostorách kampusu Univerzity Hradec Králové instalována venkovní výstava Národního geoparku Krajina břidlice. V tuto dobu také univerzita hostila první část setkání týmu mezinárodního projektu 4GEON (podpora vzdělávání v oblasti geověd v geoparcích v rozvojových zemích, https://www.4geon.org/), součástí byla exkurze v Národním geoparku Broumovsko, druhá část setkání se konala v Národním geoparku Barrandien.

V lednu předsedkyně Rady vystoupila na téma geoparků v ČR a ve světě v Českém rozhlase Hradec Králové, dále vystoupila online na téma geoparky ve světě na konferenci Ázerbájdžánu uspořádané za účelem podpory vzniku geoparků v této zemi. V říjnu pak přednášela na téma udržitelného turismu a geoparků na konferenci v Alžírsku, kde došlo

k jednání s orgány ochrany přírody o možné spolupráci s ČR v oblasti ochrany přírody a geoparků.

V lednu byla navázána spolupráce se sítí krajských koordinátorů environmentální výchovy, první akce proběhly v Moravskoslezském, Olomouckém a Středočeském kraji, jako první se zapojil Národní geopark Břidlice. Školy projevily zájem o celodenní produktové balíčky (program, autobus, vstupy atd.).

Zástupci Globálního geoparku UNESCO Český ráj a předsedkyně Rady se zúčastnili dvou zasedání Koordinačního výboru Evropské sítě geoparků (Rumunsko a online), generálního shromáždění Globální sítě geoparků (GGN) a konference Sítě globálních geoparků UNESCO (Maroko). Předsedkyně Rady kromě své účasti na dvou zasedáních Rady globálních geoparků UNESCO (Maroko a online) a dvou zasedáních Poradního výboru GGN (Maroko a online), realizovala dvě revalidační mise v Číně a Řecku.

V říjnu 2023 proběhly akce k Mezinárodnímu dni geodiverzity (https://www.geodiversityday.org/), přičemž Rada považuje za vhodné, aby oslava tohoto dne byla v příštích letech daleko intenzivněji využita k osvětě o geoparcích a ke geovědní popularizaci.

4.3.4. Český národní komitét pro Mezinárodní program pro geovědy (IGCP)

Mezinárodní geovědní program UNESCO (IGCP) byl založen v roce 1972 z podnětu československých geologů. Český národní komitét pracuje na dobrovolné bázi a ke své činnosti využívá sponzorské dary, které distribuuje prostřednictvím každoročně vypsané transparentní soutěže za účelem financování nákladů spjatých zejména s účastí řešitelů projektů na významných mezinárodních zasedáních, organizováním pracovních zasedání (domácích i mezinárodních) a s podporou výzkumné a publikační činnosti. Hlavním sponzorem je od počátku akciová společnost Severočeské doly s tím, že v r. 2023 se dalším významným sponzorem stala společnost GIS-GEOINDUSTRY, s.r.o. Komitét vykonává dlouhodobě roli národního zástupce programu IGCP.

Čeští experti se v roce 2023 zapojili do řady projektů IGCP, jako je IGCP 637 – Určování kamenů dědictví, IGCP 679 – Dynamika křídových zemin a klima v Asii, IGCP 735 – Horniny a vznik života v ordoviku (Rocks n´ROL), včetně 14. mezinárodního sympózia o systému v ordoviku (15.–26. července 2023, Tallinn, Estonsko). Probíhaly také aktivity v rámci projektu IGCP 751 - 4GEON: Čtyři kontinenty propojené hravým geovzděláváním. Tento projekt je v současnosti jediný, který je veden pracovníky českých institucí - Univerzity Hradec Králové (doc. M. Pásková, prof. J. Zelenka) a Geologického ústavu Akademie věd ČR (dr. R. Mikuláš). Grantová podpora ze zdrojů komitétu byla poskytnuta pro tento projekt na základě žádosti předsedy komitétu dr. R. Mikuláše.

Český národní komitét spolupracuje na úrovni ČR zejména s Radou národních geoparků, Českou geologickou společností, Akademií věd České republiky a Českou geologickou službou.

4.4. Činnost v oblasti společenských a humanitních věd

4.4.1. Program UNESCO pro řízení společenských přeměn (MOST)

Jedná se o společenskovědní program UNESCO, který se zabývá veřejnými společenskovědními politikami, transformačními procesy a propojováním politické a občanské sféry s vědou. Program podporuje vědecké přístupy k řízení společnosti, umožňuje široký přístup k datům o společnosti, rozvíjí přístupy k řešení společenských problémů s perspektivou dlouhodobé udržitelnosti a napomáhá k efektivnímu dialogu mezi zadavateli, řešiteli a uživateli v oblastech spadajících do společenskovědní problematiky. Kontaktní osobou pro program je člen Komise doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc., který též zasedá v Mezivládní radě programu MOST (IGC), kam byla ČR v roce 2023 zvolena.

Program je postaven na třech hlavních pilířích: 1. výzkum, 2. využití výzkumu v rozhodovacích procesech, 3. využití výzkumu ve vzdělávání. Z programových priorit, tak, jak byly formulovány ve Strategii pro období 2022–2023, MOST vytváří dílčí programy. Strategie byla revidována a doplněna na jednání IGC ve dnech 9.–10. března 2022 a její výsledky hodnoceny na jednání Mezivládní rady programu 18.–19. dubna 2023.

Zejména v roce 2023 se stal velmi dynamickým dílčí program *„Digital Anthropology“,* který si klade za cíl prohloubit naše chápání vzájemného působení lidských společenství, kultur a digitálních technologií. Jeho cílem je objasnit, co znamená být člověkem v digitální éře a jak se chování jednotlivců v digitálním prostoru promítá do prostoru trojrozměrného. MOST k danému tématu zveřejnil v roce 2023 publikaci *New Horizons in Digital Anthropology: Innovations for understanding humanity*, jejímž prostřednictvím se hlásí k možnosti právě touto cestou efektivněji naplňovat hlavní pilíře programu. K tématu digitální transformace a jejímu využití v činnosti MOST a zkoumání jejích společenských efektů se MOST přihlásil též na zasedání IGC dne 19. března 2023 a zdůraznil ho v souvislosti s dlouhodobou strategií programu do roku 2029. Další dílčí program MOST se nazývá *Philosophy and Humanities* a soustředí se na otázku vývoje poznávání a vědeckého myšlení, přičemž v roce 2023 též akcentoval téma ženy ve vědě. Dílčí program *Silk Roads* se zaměřuje na historii přenosu informací a technologií, *General History of Africa* reflektuje tento kontinent jako současnou prioritu UNESCO a soustřeďuje africké vědce, kteří v rámci tohoto dílčího programu publikovali již devět monografií, a program *Sustainable Science* se zaměřuje na úlohu vědy v programech udržitelnosti. V roce 2023 jako významný nástroj pro šíření vědeckých informací vystoupila do popředí *Inclusive Policy Lab*. Jedná se o interaktivní virtuální prostředí, které již nyní sdružuje přibližně 2200 expertů, stává se též místem pro uchování všeobecně dostupných odborných textů a mohlo by posloužit dalšímu vědeckému zasíťování.

V rámci agendy *Sustainable Science* se do profilování programu MOST v roce 2023 výrazně promítla iniciativa *Bridges* implementovaná NABO (North Atlantic Biocultural Organization). *Bridges* sdružuje globální koalici institucí zabývajících se udržitelným rozvojem. Společnými akcemi s *Bridges* MOST viditelně pokročil ve snahách o rozšíření svého vlivu při propojování otázek humanitních a sociálních věd s environmentální problematikou. V roce 2023 v kooperaci s MOST uspořádaly *Bridges* několik diskusních workshopů a konferencí, kde řešily témata vzájemných souvislostí mezi dějinnými změnami a environmentálními výzvami, témata hledající souvislosti mezi environmentálními změnami a současnými politikami a další.

V roce 2023 byla též v Ljubljaně uskutečněna ve dnech 26. - 27. října se spoluúčastí MOST konference *Crises and Empowerment in Social Transformations*, na které participovali také čeští vědci.

4.5. Činnost v oblasti komunikace a informací

4.5.1. Mezinárodní program UNESCO Paměť světa

Program UNESCO Paměť světa vznikl v roce 1992 s cílem zvýšit povědomí, ale i usnadnit uchování a ochranu dokumentárního dědictví a jeho zpřístupňování jako důležité součásti kulturního dědictví lidstva. V roce 1995 byl v rámci zmíněného programu vytvořen mezinárodní Registr Paměť světa, v němž má ČR zapsáno již deset památek dokumentárního dědictví.

V roce 2023 byl úspěšně završen proces zápisu dvou nominací předložených Českou republikou r. 2021, a sice *Archivu Antonína Dvořáka* a *Mollovy mapové sbírky*. K slavnostnímu předání certifikátů oceněným institucím došlo za přítomnosti ministra kultury Martina Baxy dne 24. října 2023 v Nostickém paláci. V listopadu 2023 ČR odeslala další dvě nominace na zápis v aktuálním cyklu (2024–2025). Jsou jimi *Rukopisné mapy a koncepty P. J. Šafaříka* a *Situační plány židovského osídlení jako doklad proměny postavení Židů v habsburské monarchii v 18. století*. Výsledek hodnotícího procesu bude znám na jaře 2025.

V průběhu roku 2023 zahájil svou činnost Národní komitét pro program Paměť světa, zřízený ministrem kultury. Komitét navázal na činnost ad hoc pracovní skupiny ke stejnému tématu působící při Sekci pro kulturu a komunikaci Komise, která v lednu 2023 ukončila svou činnost (viz oddíl 3.3.4.). První zasedání Národního komitétu se uskutečnilo v září 2023.

4.5.2. Mezivládní výbor Mezinárodního programu pro rozvoj komunikace (IPDC)

Mezinárodní program pro rozvoj komunikace (IPDC) se zaměřuje na podporu médií a zajištění bezpečného a zdravého prostředí pro působení nezávislých a svobodných médií primárně v zemích „globálního Jihu“. Projekty IPDC mají významný dopad na širokou škálu oblastí, které zahrnují mimo jiné podporu nezávislosti a plurality sdělovacích prostředků, rozvoj komunitních médií, rozhlasových a televizních společností, modernizaci národních a regionálních zpravodajských agentur a školení mediálních profesionálů. ČR v období 2021–2025 vykonává mandát člena Mezivládního výboru IPDC, který se schází jednou za dva roky (naposledy v listopadu 2022).

V červnu 2023 se uskutečnilo 67. zasedání Byra IPDC, které schválilo mj. alokaci 1,6 mil. USD pro 43 rozvojových a dalších cca 250 tis. USD na sedm zvláštních projektů. Přibližně třetina projektů bude implementována v regionu Asie a Pacifiku a stejný díl v Africe. Ve střední a východní Evropě byly schváleny 3 projekty ve prospěch Ukrajiny a Gruzie. Více než čtvrtina projektů bude implementována v nejméně rozvinutých zemích (LDCs) a 21 % projektů se specificky soustředí na podporu genderové rovnosti v a skrze média. CZ (na zasedání Byra jako pozorovatel) v rámci obecné diskuse připomněla svůj letošní návrat mezi donory IPDC.

5. ZAHRANIČNÍ AKTIVITY

5.1. Generální konference UNESCO

5. 1. 1. 5. mimořádné zasedání Generální konference UNESCO

Páté mimořádné zasedání Generální konference UNESCO bylo svoláno v termínu 29.–30. června 2023 v reakci na oznámení záměru USA vrátit se do UNESCO. Na zasedání členské státy poměrem 132 hlasů pro a 10 proti přijaly rezoluci umožňující návrat USA do organizace s plnými právy a jejich účast na listopadovém řádném zasedání Generální konference. Debata o způsobu narovnání US finančních závazků vůči organizaci, včetně modalit (resp. finančních pravidel) Zvláštního účtu, který měl být v souladu s přijatou rezolucí zřízen pro splátku první části US váženého příspěvku, byla odložena na podzimní zasedání Výkonné rady.

5. 1. 2. 42. zasedání Generální konference UNESCO

Ve dnech 7.–22. listopadu 2023 se v Paříži uskutečnilo 42. zasedání Generální konference UNESCO, nejvyššího řídícího orgánu této organizace (dále jen „GK“).

V souladu s usnesením vlády ČR ze dne 25. října 2023 č. 800 byla delegace České republiky na 42. zasedání GK vedena státním tajemníkem v MŠMT Ondřejem Andrysem, jehož alternátkou byla stálá představitelka České republiky při UNESCO Jiřina Valentová. Členy delegace byli dále zástupci MZV, MK, MŠMT a MŽP, jakož i předseda Komise a dvě účastnice 8. ročníku programu mladých delegátů ČR do OSN.

Vedoucí delegace vystoupil s národním projevem v úvodní den všeobecné rozpravy, zúčastnil se zasedání ministrů školství a absolvoval řadu bilaterálních schůzek na podporu kandidatury ČR do Výkonné rady UNESCO. Členové delegace se v průběhu konference zapojili do práce pěti programových komisí a Komise pro finanční a administrativní otázky, podporu programu a vnější vztahy a zúčastnili se i dalších přidružených akcí. ČR zastávala místopředsednickou funkci v byrech Nominační komise a Komise pro kulturu. Dne 15. listopadu byla ČR zvolena na čtyřleté funkční období členem Výkonné rady UNESCO, přičemž naposledy vykonávala tento významný mandát v letech 2011–2015.

Ve volbách do výborů, komisí a dalších subsidiárních orgánů nebyla volba ve většině případů kompetitivní. Jednou z výjimek byly volby do Mezivládní rady Programu pro řízení společenských přeměn (MOST), v nichž se o zvolení za druhou volební skupinu pro roky 2023–27 ucházela i ČR a spolu s Bulharskem, Polskem a Rumunskem byla zvolena (neúspěšným kandidátem byla Ruská federace). ČR se dále stala členem Výkonného výboru pro mezinárodní kampaň za vytvoření Muzea Núbie v Asuánu a Národního muzea egyptské civilizace v Káhiře (na období 2023–25) a Mezivládního výboru pro podporu návratu kulturních statků do země jejich původu nebo jejich restituci v případě jejich nelegálního přivlastnění („ICPRCP“) na období 2023–27. ČR je nadále členem Rady Mezinárodního programu pro rozvoj komunikace (do r. 2025). Mandát v Mezivládním výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví trvá do června 2024 (efektivně však byl ukončen na 18. zasedání Výboru v prosinci 2023).

K hlavním výstupům ze 42. zasedání GK patří projednání a schválení programu a rozpočtu organizace na roky 2024–2025 (finanční strop byl schválen ve výši 1.804 mil. USD, přičemž celková výše příspěvků ČS bude činit 685 mil. USD; k navýšení příspěvku ČR tedy nedojde), přijetí aktualizovaného znění *Doporučení o výchově k míru a lidským právům,*

mezinárodnímu porozumění, spolupráci, základním svobodám, globálnímu občanství a udržitelnému rozvoji a schválení *Operační strategie UNESCO pro malé rozvíjející se ostrovní státy (SIDS) na období 2023–2029*. GK dále vyzvala k vypracování doporučení UNESCO k etice neurotechnologií, které by mělo být přijato na zasedání v roce 2025. GK v reakci na aktuální světové dění přijala rezoluce k aktivitám UNESCO na Ukrajině a v Gaze.

GK rovněž schválila seznam významných výročí spojených s UNESCO na roky 2024 a 2025, mezi nimiž je i 200. výročí narození Bedřicha Smetany, jehož zařazení navrhla ČR s podporou Německa, Rakouska a Švédska. Dále bylo přijato doporučení k vyhlášení roku 2025 Mezinárodním rokem kvantové vědy a technologie a byly ustaveny Mezinárodní den nemateriálního kulturního dědictví (17. října) a Světový den metrologie (20. května).

GK posoudila naplňování celé řady stávajících normativních nástrojů z oblasti vzdělávání a kultury, k nimž i Česká republika zasílala národní zprávy. S ohledem na dynamický technologický rozvoj byla zvláštní pozornost věnována *Doporučení k etice umělé inteligence* (2021), v jehož rámci již na pět desítek členských států započalo hodnocení připravenosti na národní úrovni na základě metodiky UNESCO (hodnocení připravenosti a evaluace etických dopadů). Vyhodnocení plnění Doporučení k etice AI bude předmětem jednání GK v r. 2025.

V oblasti vzdělávání bylo významné vyhodnocení dvouletého působení Řídícího výboru na nejvyšší úrovni pro naplňování Cíle udržitelného rozvoje č. 4 (*„zajištění dostupného a kvalitního vzdělávání pro všechny do roku 2030“*, tzv. SDG 4). Řídící výbor byl zřízen r. 2021 s cílem posílit plnění SDG 4, které však nadále zůstává za očekáváním. Situace je celosvětově neuspokojivá – počet dětí bez přístupů ke vzdělávání narostl, situace dívek se nezlepšuje, financování kapitol školství a vzdělávání v mnoha zemích v poměru k HDP klesá. K navrhovaným opatřením ke zlepšení stávajícího trendu patří zkvalitnění monitoringu stavu a vývoje vzdělávání s pomocí regionálních institucí a agentur, zásadní inovace ve financování s přihlédnutím k potřebám nejméně rozvinutých zemí či důraz na digitální transformaci ve vzdělávání, rovný přístup dívek a chlapců ke vzdělávání a na přísnější dodržování potřebné kvalifikace učitelů.

Na okraj GK se uskutečnilo tradiční Fórum mládeže, na kterém ČR zastupovaly účastnice programu mladých delegátů ČR do OSN. Hlavním tématem fóra byly sociální dopady klimatické změny, k nimž účastníci z více než 150 zemí připravili doporučení pro členské státy UNESCO. Mezi hlavní doporučení patří například inkluzivní zapojení mladých lidí do klimatické politiky, více pozornosti tématu v rámci vzdělávacích programů, nebo zvýšená alokace prostředků na výzkum dopadů klimatické změny na zdraví.

Členské státy na tomto zasedání rozhodly o tom, že příští řádné zasedání GK v roce 2025 se uskuteční v Samarkandu.

5.2. Výkonná rada UNESCO

5.2.1. 216. řádné zasedání Výkonné rady UNESCO

Ve dnech 10.–24. května 2023 se v Paříži konalo 216. zasedání Výkonné rady UNESCO (dále jen „VR“). Ve svém projevu na úvod plenárního zasedání vyzdvihla generální ředitelka UNESCO Audrey Azoulay schopnost organizace rychle reagovat a pomáhat v krizových či válečných situacích (Jemen, Ukrajina) a zdůraznila mj. úspěšné aktivity při obnově iráckého Mosulu. Za priority organizace označila vzdělávání, a to s hlavní pozorností věnovanou Africe, genderovou rovnost, oceány a biosféru, neurovědy a umělou inteligenci (AI). Poslední

dvě témata představují nejen možnost pokroku, ale také rizika, proto je potřeba stanovit jim etický rámec. Členské státy opakovaně apelovaly - nejen na plenárním zasedání, ale také v jednotlivých výborech VR - na rovnější geografické zastoupení v Sekretariátu a zmiňovaly i otázku nedostatečného rozpočtu organizace, jehož návrh nebyl VR schválen s ohledem na očekávaný návrat USA do organizace a s tím spjatý nárůst v objemu povinných příspěvků. Genderová rovnost a zejména tristní stav práv dívek a žen v Afghánistánu se promítly alespoň okrajově do většiny národních projevů. Dalším tématem prolínajícím se zasedáním byla ochrana novinářů, svoboda slova a podpůrné aktivity v podobě workshopů či vzdělávání novinářů. Válka na UA byla zmiňována zejména státy EU či ve spojitosti se zápisem historického centra Oděsy na seznam světového dědictví v ohrožení. K hlavním dokumentům přijatým VR patřilo rozhodnutí k zahájení přípravy doporučení k etice v oblasti neurověd s předpokládaným datem schválení 43. Generální konferencí v r. 2025 a též rozhodnutí o ustavení nového institutu UNESCO kategorie I v Číně (Šanghaj) v oblasti STEM. VR rovněž rozhodla o nových zápisech do Mezinárodního registru Paměti světa, včetně dvou CZ nominací.

5.2.2. 217. řádné zasedání Výkonné rady UNESCO

217. zasedání Výkonné rady UNESCO (VR), které proběhlo ve dnech 4.–18. října 2023, bylo do značné míry přípravou 42. zasedání Generální konference. Z pochopitelných důvodů bylo poznamenáno teroristickým útokem Hamasu na Izrael a jeho dopady. Bez větších problémů byla schválena rozhodnutí k programu naléhavé pomoci Ukrajině a k situaci na okupovaném Krymu. Rovněž byla schválena finanční pravidla pro Zvláštní účet založený ke správě finančního příspěvku US za r. 2023, s drobnými úpravami byl ke schválení GK doporučen předložený návrh programu a rozpočtu. V rámci projednávání bodu „Světová konference UNESCO ke kulturním politikám a udržitelnému rozvoji – MONDIACULT 2022“ předložilo Španělsko návrh na hostitelství příštího ročníku konference r. 2025. VR potvrdila, že jedinou kandidátkou na předsedkyni 43. GK je stálá představitelka Rumunska při UNESCO Simona-Mirela Miculescu. VR naproti tomu nepřijala doporučení ohledně místa konání 43. GK, které se nabídl hostit Uzbekistán v Samarkandu, ale ani nedoporučila jeho konání v pařížském ústředí, neboť nebylo dosaženo konsensu členských států.

5.3. Mezivládní konference k revizi Doporučení z r. 1974

Zástupci MŠMT se společně se zástupci MZV na přelomu května a června 2023 v pařížskému ústředí UNESCO zúčastnili mezivládní konference, která byla svolána k revizi *Doporučení 1974 týkající se výchovy k mezinárodnímu porozumění, spolupráci a míru a výchovy k lidským právům a základním svobodám*. Revidovaný text, jehož finální podoba byla dojednána na navazujícím setkání v červenci, byl následně schválen v rámci 42. GK.

5.4. Zasedání evropských národních komisí pro UNESCO

Ve dnech 25.–27. dubna 2023 se v Andoře uskutečnilo 7. zasedání neformální sítě evropských národních komisí pro UNESCO, kterého se zpravidla na úrovni vedoucího tajemníka zúčastnili zástupci komisí z tří desítek států včetně České republiky. Zasedání se věnovalo aktuálním tématům UNESCO, mj. vývoji umělé inteligence, programu Fit For Life, ochraně svobody vyjadřování v online prostoru či hledání synergií mezi různými programy UNESCO. Vedoucí tajemník Komise vedl v rámci zasedání workshop k tématu Sítě přidružených škol

UNESCO, jehož cílem byla diskuse možných forem podpory ze strany národních komisí a sdílení dobrých příkladů z fungování Sítě v jednotlivých státech.

6. VÝDAJE KOMISE V KČ ZA SLEDOVANÝ ROK

Členství v Komisi je čestné. Její členové nejsou za svou činnost odměňováni, ani jim nejsou propláceny cestovní náhrady. Jejich případná účast na akcích UNESCO, jež se konají v zahraničí, je hrazena z prostředků věcně příslušných ministerstev nebo institucí a organizací, které je na akce vysílají. Komise je koordinátorem a zprostředkovatelem při výběru účastníků, na financování se však nepodílí.

Výdaje spjaté s činností Sekretariátu Komise jsou součástí rozpočtu MZV, jehož prostřednictvím se Komise v souladu s rozpočtovými pravidly finančně spolupodílela na organizaci 29. zasedání Valného shromáždění Sítě přidružených škol UNESCO v Ostravě a byly uhrazeny náklady na provoz domény www.skoly-unesco.cz.

Komise v roce 2023 nezadávala žádné veřejné zakázky. Žádné účelové prostředky nebyly Komisi v roce 2023 přiděleny.

Agenda Sekretariátu Komise byla vykonávána třemi zaměstnanci MZV ve služebním poměru, kteří jsou zařazeni v Odboru OSN a globálních otázek.

7. PLÁN ČINNOSTI A ROZPOČET KOMISE

7.1. Plán činnosti Komise

Spolupráce ČR s UNESCO je v programových oblastech UNESCO (vzdělávání, kultura, přírodní vědy, společenské a humanitní vědy, komunikace a informace) dána zejména mezinárodně právními závazky, které pro ČR vyplývají z mnohostranných mezinárodních smluv sjednaných UNESCO (úmluvy UNESCO), a řádným programem UNESCO na dané období. Tato spolupráce je prováděna a financována věcně příslušnými ministerstvy v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění.

Plán činnosti Komise se řídí především harmonogramem činnosti UNESCO a povinnostmi vyplývajícími ze Statutu Komise, zejména pokud jde o zasedání Komise a jejích orgánů.

7.2. Rozpočet Komise

Komise nedisponuje vlastním rozpočtem. Výdaje na chod Sekretariátu Komise jsou součástí rozpočtu MZV.

UNESCO využívá příspěvkovou stupnici schvalovanou Valným shromážděním OSN a upravenou dle počtu členských států UNESCO. Procentuální výše příspěvku České republiky do UNESCO byla pro rok 2023 0,439 % z celkového rozpočtu organizace. ČR zaplatila z rozpočtové kapitoly MZV celkový mandatorní finanční příspěvek do UNESCO na rok 2023 ve výši 623 353 USD a 480 370 EUR. ČR dále uhradila příspěvek do Fondu světového dědictví ve výši 11 736 USD z titulu smluvní strany Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a příspěvek do Fondu pro zachování nemateriálního kulturního dědictví ve výši 11 736 USD z titulu smluvní strany Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví.

V roce 2023 byly rovněž poskytnuty dobrovolné příspěvky. Z rozpočtové kapitoly MK přispěla ČR dobrovolným příspěvkem ve výši 300 tis. CZK do Mezinárodního fondu pro kulturní rozmanitost, který je určen na pomoc konkrétním projektům ze zemí s méně rozvinutou kulturní infrastrukturou, a dobrovolným příspěvkem ve výši 300 tis. CZK do Fondu na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu.

Z rozpočtové kapitoly MZV byl poskytnut dobrovolný příspěvek ve výši 300 tis. CZK ve prospěch Globálního fondu na obranu médií (Global Media Defence Fund, GMDF), což napomohlo ke zviditelnění ČR v oblasti lidských práv i v rámci UNESCO. Fond přispívá k implementaci Akčního plánu OSN k bezpečnosti novinářů a problému beztrestnosti, finanční prostředky byly využity především na projekty podporující svobodu médií a přístup novinářů ke specializované právní pomoci. Rozpočet GMDF byl čerpán i na podporu novinářů na Ukrajině a v Afghánistánu. Na Ukrajině se GMDF zapojil do nového projektu na podporu bezpečnosti novinářů a zajištění přístupu k ověřeným, humanitárním a „conflict-sensitive“ informacím.

Péčí MZV byl rovněž ve dvou tranších poskytnut příspěvek v celkové výši 550 tis. CZK pro Mezinárodní program pro rozvoj komunikace (International Programme for the Development of Communication, IPDC). ČR tak napomohla k prosazování svých zahraničně-politických priorit a zvýraznila svou roli stávajícího člena Mezivládní rady IPDC (viz oddíl 4. 5. 2.).

Příloha 1

Složení České komise pro UNESCO 2023–2027

(k 11. lednu 2024)

Zástupci ministerstev dle článku III odst. 1a Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
1	**Ing. Robert Buřič**	MV	vrchní min. rada v odboru mezinárodní spolupráce a EU
2	**Mgr. Bc. Silvia Doušová**	MMR	ředitelka odboru cestovního ruchu
3	**brig. gen. Mgr. Aleš Knížek**	MO	ředitel Vojenského historického ústavu Praha
4	**Mgr. Dita Limová**	MK	vedoucí oddělení pro vztahy s UNESCO, odbor mezinárodních vztahů a EU
5	**Mgr. Veronika Peterová**	MŠMT	vedoucí oddělení bilaterální a multilaterální spolupráce, odbor mezinárodních vztahů a EU
6	**JUDr. Ing. Martin Pizinger, MBA**	MZV	ředitel odboru OSN
7	**PhDr. Ing. Přemysl Štěpánek, Ph.D.**	MŽP	vedoucí oddělení mnohostranných vztahů
Zástupci institucí dle článku III odst. 1b Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
8	**RNDr. Jan Daňhelka, Ph.D.**	Český národní výbor Mezinárodního hydrologického programu (IHP)	předseda Českého národního výboru IHP
9	**RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D.**	Zelený kruh	členka Zeleného kruhu
10	**Mgr. Karel Halla**	Česká archivní společnost	předseda České archivní společnosti
11	**Prof. RNDr. David Honys, Ph.D.**	Akademie věd ČR	předseda Rady pro zahraniční styky Akademie věd ČR
12	**Mgr. Jiří Hošna**	Český rozhlas	ředitel Komunikace, marketingu a obchodu
13	**Ing. Jana Humpolíková, MA**	CzechTourism	Key account manager – kulturní turismus

14	**Ing. Pavel Jirásek**	Český komitét Modrého štítu	předseda Českého komitétu Modrého štítu
15	**Mgr. Vlastimil Jura**	Česká rada dětí a mládeže (ČRDM)	člen představenstva ČRDM
16	**Mgr. Kateřina Klementová, Ph.D.**	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS)	vedoucí Centra dětských estetických aktivit
17	**PhDr. Helena Koenigsmarková**	Český výbor Mezinárodní rady muzeí (ICOM)	emeritní ředitelka Uměleckoprůmyslového musea v Praze
18	**Ing. arch. Věra Kučová**	Národní památkový ústav	vedoucí oddělení památek s mezinárodním statusem
19	**Mgr. Jan Mařík, Ph.D.**	Archeologický ústav AV ČR	ředitel Archeologického ústavu AV ČR
20	**RNDr. Radek Mikuláš, CSc. et DSc.**	Český národní komitét pro Mezinárodní geovědní program UNESCO (ČNK IGCP)	předseda ČNK IGCP
21	**Mgr. Jiří Orna**	Asociace muzeí a galerií ČR	člen Exekutivy AMG, ředitel Západočeského muzea v Plzni
22	**Ing. Vlastislav Ouroda, Ph.D.**	Český národní komitét ICOMOS (ČNK ICOMOS)	vicepresident ČNK ICOMOS
23	**doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D.**	Rada národních geoparků	předsedkyně Rady národních geoparků
24	**Ing. Pavel Pešout**	Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR)	ředitel Sekce ochrany přírody a krajiny AOPK ČR
25	**Ing. Pavla Petrová, Ph.D.**	Institut umění - Divadelní ústav (IDU)	ředitelka IDU
26	**Mgr. Václav Pražák**	Síť přidružených škol UNESCO (ASPnet)	předseda Koordinačního týmu ASPnet
27	**PhDr. Martin Šimša, Ph.D.**	Národní ústav lidové kultury	ředitel Národního ústavu lidové kultury
28	**Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA, LL.M., MSc.**	Česká školní inspekce	ústřední školní inspektor

Zástupci jmenovaní *ad personam* dle článku III odst. 1c Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
29	**Mgr. Michal Beneš, CSc.**	Rada světové památky historické jádro Prahy	místopředseda
30	**MUDr. Eva Nováková**	Klub UNESCO Kroměříž	předsedkyně Klubu UNESCO Kroměříž
31	**prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc.**	Česká komise pro UNESCO	předseda České komise pro UNESCO
32	**doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.**	FSV UK	člen Mezivládní rady Programu pro řízení společenských přeměn MOST
33	**PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D.**	Etnologický ústav AV ČR	ředitel Etnologického ústavu AV ČR

Čestní členové dle článku IV Statutu Komise		
	Jméno	**Instituce**
34	**RNDr. Milena Blažková**	MEDIA IN
35	**Mgr. Vlastimil Ježek**	Obecní dům
36	**PhDr. Jan Krist**	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
37	**Mgr. Lenka Lázňovská**	NIPOS
38	**PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc.**	Sociologický ústav AV ČR
39	**prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., dr. h. c.**	Centrum pro otázky životního prostředí UK v Praze
40	**PhDr. Ivan Rynda**	FHS UK
41	**doc. PaedDr. RNDr. Milada Švecová, CSc.**	Klub ekologické výchovy

Vedoucí tajemník ČK pro UNESCO dle článku III odst. 6 Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
42	**PhDr. František Med, MBA**	ČK pro UNESCO	vedoucí tajemník ČK pro UNESCO

Příloha 2

Udělené záštity České komise pro UNESCO v roce 2023

Č.	Název projektu	Pořadatel	Datum konání	Místo konání
1	Setkání/ ENCOUNTER 2023	Janáčkova akademie múzických umění	28. 3.–1. 4. 2023,	Brno
2	Hydrologie malého povodí 2023	Ústav pro hydrodynamiku AV ČR, v. v. i.	30. 5.–1. 6. 2023	Praha
3	Do černého	Sdružení knihoven ČR	23. 1. 2023	Praha
4	Zahrady a zámek v Kroměříži 25 let na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO	Klub UNESCO Kroměříž	25. 5.–16. 6. 2023	Kroměříž
5	ARTýden	NIPOS	22.–28. 5. 2023	Praha
6	Letní slavnosti staré hudby, 24. ročník mezinárodního hudebního festivali - MUSAE	Collegium Marianum - Týnská škola s.r.o.	18. 7.–8. 8. 2023	Praha
7	Já chci být člověk - zpráva Arnošta Lustiga hvězdám a nejen jim	Nadace Arnošta Lustiga	4. 5.–15. 10. 2023	Praha- Brno
8	Postgraduální kurz polymerní vědy 2023/24	Ústav makromolekulární chemie AV ČR	1. 10. 2023–31. 7. 2024	Praha
9	XXVIII. Otevřeno Kolín - Celostátní přehlídka pantomimy	Společnost Amatérské divadlo a svět, z.s.	23. 6.–25. 6. 2023	Kolín
10	51. ročník Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice 2023	Památník Lidice	1. 6. 2023–31. 1. 2024	Lidice
11	Konference Site managerů	město Kutná Hora	9. a 10. 11. 2023	Kutná Hora
12	Konference galerií a muzeí - Muzeum a změna VI	Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s., mj. ve spolupráci s Národním muzeem a Českým komitétem Modrého štítu	24. a 25. 10. 2023	Praha

13	Česko-Slovenská spektroskopická konference	Spektroskopická společnost Jana Marka Marci	27.–31. 5. 2024	Kurdějov - v Jihomoravském kraji
14	72hodin	Česká rada dětí a mládeže	12.–15. 10. 2023	Praha